

Sang og musik i sprogundervisningen

Af sproglærer Anne-Marie Hatami-Rezania

På Sprogcentret anvender vi jævnligt sang og musik i undervisningen. Det gør vi ikke kun for afvekslingens skyld, men fordi musik og sang kan stimulere og understøtte sprogindlæringen.

Musik kan aktivere mange forskellige dele af hjernen. Den påvirker os følelsesmæssigt og har effekt på vores energi og indlæringsparathed. Musikken hjælper én til at huske ord og sætninger, og den kan hjælpe til en mere korrekt udtale, især af enkeltlyde.

Musik beforder sprogindlæringen

Det er almindeligt anerkendt, at følelser og motivation spiller en stor rolle, når man lærer sprog

Hvis man er glad og motiveret, så lærer man bedre. Musik har vist sig at kunne nedsætte følelses- og motivationsmæssige blokeringer, fordi den skaber glæde og selvtillid og hæmmer nervøsitet. Når man synger sammen, opstår der en følelse af fællesskab og samhørighed, hvilket er med til at skabe et po-

Bøgens Fædreland. "I Danmark er jeg født" kan bruges i mange sammenhænge. Den kan indgå i emnearbejde omkring fx nationalitet, hjemstavn, dansk natur og H. C. Andersen, der har skrevet teksten. Sangen kan suppleres med Sebastians og Isam Bs versioner for at give den et nutidigt perspektiv. Eksempel på vokallængde: vokallyden [a] i "humlehave" og [e] i "hernede" ligger på en lang tone (i Rungs melodi trækkes den oven i købet ud på to toner), hvilket giver den ekstra tyngde, når den høres og "lagres" i hjernen.

sitivt miljø i klasselokalet. Alt sammen faktorer, der beforder indlæringsparatheden.^a

Hukommelsen er et vigtigt aspekt af sprogindlæringen, og mange studier har vist, at musikalsk støtte forbedrer evnen til at huske ord og strukturer. Jo flere forbindelser, der dannes i hjernen, jo mere integreret bliver det erfarede/det lærte i hukommelsen. Når man kombinerer musik og sprog, dannes der netop mange forbindelser, for selv om musik har mange fælles træk, så er de knyttet til hver sin hjernehalvdel, musik især til den venstre og sprog især til den højre. Man har lavet forsøg, hvor det er påvist, at et stykke tekst huskes bedre, hvis det har været indlejret i musik.

I Danmark er jeg født

P. Schierbeck, 1926

I Dan - mark er jeg født, dér har jeg
du dan - ske sprog, du er min mo - ders

hjem-me, dér har jeg rod, der - fra min ver - den
stem-me, så sødt vel - sig - net - du mit hjer - te

går;
når. Du dan - ske fri - ske strand, hvor

old - tids kæm - pe - gra - ve stå mel - lem æb - le

gård og hum - le ha - ve. Dig el - sker

jeg! — Dan - mark, mit fæd - re - land!

Du land, hvor jeg blev født, hvor jeg har hjemme,
hvor jeg har rod, hvorfra min verden går.
hvor sproget er min moders bløde stemme
og som en sød musik mit hjerte når.

Du danske, friske strand
med vilde svaners rede.

I grønne ø'r, mit hjertes hjem hernede!

Dig elsker jeg! — Danmark, mit fædreland!

H.C. Andersen, 1850

Når vi lytter til og synger med på sange på et fremmedsprog, hjælper det os til at afkode og reproducere lyde og prosodi. I forhold til dansk er det især udtale af enkeltlyde, der kan have god gavn af musikalsk understøttelse. Det gælder især de mange vokallyde, som ofte høres tydeligt i sange, hvor enkeltlyde trækkes ud på lange toner. Også i forhold til konsonanter og halv vokaler som det bløde d er der hjælp at hente i musikken. De mange rim, der findes i sange, kan ligeledes hjælpe én til at mere præcist at opfatte og forstå, hvordan et ord skal udtales.

Forskel på sproget i sang og tale

Der er mange ligheder mellem musik og sprog. Begge består af fonologiske byggeklodser, små individuelle lyde, der tilsammen danner en meningsfuld struktur. I sproget er lydene fonemer, i musikken er de noder. Syntaksen ordner og strukturerer disse lyde, så der skabes genkendelige og meningsfulde mønstre af lyd.

For mange sprog vil sang også have en positiv effekt på indlæring af prosodi, men da dansk er et trykrytmisk sprog og ikke et tonesprog, vil der ofte ikke være prosodisk overensstemmelse mellem sunget og talt sprog. Derudover er der mange andre forskelle. Fx vil de reducerede "spiste" lyde ofte blive udtalt fuldt ud i sang, ligesom det vokaliske r af og til udtales som et rigtigt r, og stødet bliver erstattet af længde. Der er dog også mange sange, hvor der netop er overensstemmelse i de fleste eller nogle af verselinjernerne, og så kan man jo fokusere på dem.

MC Einar: Jul, det' cool, 1988

Jul, det' cool sikke tiden den går,
der er intet lavet om siden sidste år
det' de samme ting vi spiser,
det' de samme ting vi laver
de samme ting i TV,
de samme julegaver
sammen pengeproblemer,
det' dyrt og hårdt
udelukkende overtrukne kontokort
overflod og fråds med familie og med venner
samvittigheden klares med en ulandskalender.

Her er der fokus på prosodien i MC Einars "Jul, det' cool". Rap er særlig velegnet til dansk, som er et trykrytmisk sprog. Teksten overholder stort set reglerne for den danske rytmiske grammatik, bortset fra at det betydningsvage "ting" mister lidt tryk i farten. Desuden flytter trykket i "julegaver" fra første til tredje stavelse af hensyn til melodians rytme.

Sætningsstrukturen er også tit anderledes i sang, hvor ordene skal passe til tonelængder og rim. Det kan også forvirre lidt, når ordstillingen i det sprog i øvrigt er så fast og svær at tilpasse sig. Det er vigtigt at kursisterne er bevidste/ bliver bevidstgjorte om dette forhold, og det er godt, hvis man kan tage hensyn til det i sit valg af sang, sådan at fx et omkvæd har rigtig syntaks og prosodi, så det kan bruges som huskemønster. Når det er sagt, så skal vi huske, at musik og sprog forarbejdes individuelt i hjernen og derfor først og fremmest læres hver for sig. Så man skader ikke indlæringen af dansk sætningsstruktur eller prosodi ved at høre eller synge sange, hvor der er byttet rundt på ordene, eller hvor trykket falder lidt anderledes.

Popmusik er velegnet

Der er forskel på musik i forskellige dele af verden, forskel på hvordan vi opfatter toner og tonegange. I moderne vestlig musik opfatter vi musik i dur som glad og befordrende. Det gælder også inden for popmusikken, som har internationale fællestræk. Derudover er popmusik ofte lettilgængelig, med forholdsvis enkle tekster og identiske omkvæd.

På Sprogcenter Vejle og Fredericia har vi igennem en periode haft musik i undervisningen som fagligt udviklingsområde i en emnegruppe for lærere. Her har vi bl.a. udvekslet erfaringer og sange, som vi har haft succes med i undervisningen, og her viser Rasmus Seebach sig at være den helt store topscorer. Hans musik har de ovennævnte popmusikegenskaber, der er genkendelige elementer i teksterne, og kursisterne kender ham i forvejen og foreslår selv hans sange. Popmusik er godt, men mange andre typer af sange er velegnede, fordi de er simple, iørefaldende, smukke, traditionelle eller uomgængelige i arbejdet med dansk kultur.

Vi har i emnearbejdet forsøgt at finde sange, der er velegnede

til hhv. begyndere og viderekomne, sange der er velegnede i forbindelse med udtalemæssige eller grammatiske problemstillinger, og ikke mindst musik og sang, der relaterer til de forskellige emner vi kommer igennem på forskellige niveauer. Det kan være alt fra basismener som vejr, årstider, farver, bolig osv. til personlige, kulturelle og historiske emner, som fx kærlighed, danskernes selvforståelse og besættelsestiden. Endelig har vi prøvet at finde måder, hvorpå vi hurtigt kan inkorporere en sang, som kursisterne selv foreslår, i undervisningen. Når kursisterne selv har hørt noget dansk musik, som de synes godt om, er det dobbelt befordrende for motivationen, og ofte følger der gode aha-oplevelser med, når det bliver klart for dem, hvad der rent faktisk synges/siges i teksten.

Rasmus Seebach: I mine øjne, 2011

Guderne skal vide, vi har kaldt hinanden lidt af hvert
Med et temperament som dit og mit, kan det nogle gange være svært
Jeg går mod mit barndomshjem, ned ad gaden som jeg kender så godt
Engang var det hele verden, pludselig virker alting så småt

Glem alt det jeg sagde til dig, det var bare ord
Og lige meget hvor i verden du er, så er det der jeg bor
Ser du verden er så stor, at det' så nemt at fare vild
Men når jeg ser på dig, ja så finder jeg vejen hjem igen

Du kan se det dybt i mine øjne, selvom jeg ik' siger det ofte nok
Du kan se at jeg altid står lige her til mit hjerte siger stop
Mennesker kommer og går, men du vil altid være midt i mit liv
Jeg vil elske dig for evigt og hvis du nogensinde var i tvivl

Ja så ved du-uh, ja så ved du-uh
Så ved du det i hvert fald nu
Ja så ved du-uh, ja så ved du-uh
Så ved du det i hvert fald nu
Så ved du det i hvert fald nu
Så ved du det i hvert fald nu

Du kan se det dybt i mine øjne, selvom jeg ik' siger det ofte nok
Du kan se at jeg altid står lige her til mit hjerte siger stop

I Rasmus Seebachs populære sang "I mine øjne" finder vi eksempler på en varieret og korrekt sætningsstruktur: hovedsætninger med ligefrem ordstilling og med inversion, og hovedsætninger og ledsætninger med centraladverbets forskellige placering i de to sætningstyper. Refrænet kan derfor tjene som huskemønster for sætningsstruktur.